

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1995-1996 (*)

21 NOVEMBER 1995

WETSVOORSTEL

**tot invoering van een verplichte
burgerrechtelijke
aansprakelijkheidsverzekering
buiten overeenkomst
met betrekking tot het privé-leven**

(Ingediend door de heer Roger Hotermans)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Voor de dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven, ook wel burgerrechtelijke gezins-aansprakelijkheid genoemd, kan bij de meeste verzekeringsmaatschappijen een verzekeringspolis worden afgesloten.

Het aanbod is dus erg groot en de kosten van een dergelijke polis zijn door elk gezin op te brengen, aangezien de premie schommelt tussen ± 800 tot ± 3000 frank per jaar. De uitbreiding van een dergelijke dekking tot alle inwoners van het land zou de premies zelfs nog kunnen doen dalen.

Tot nu toe is een dergelijke verzekering niet wettelijk verplicht. Wel bepaalt het koninklijk besluit van 12 januari 1984 (*Belgisch Staatsblad* van 31 januari 1984) aan welke minimumgarantievoorwaarden dergelijke polissen moeten voldoen.

Het betreft in dit geval een door de overheid opgelegde minimumbescherming.

De burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de gezinnen, zoals die wordt bepaald bij de artikelen 1382

(*) Tweede zitting van de 49e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1995-1996 (*)

21 NOVEMBRE 1995

PROPOSITION DE LOI

**instaurant une assurance obligatoire
couvrant la responsabilité civile
extra-contractuelle relative
à la vie privée**

(Déposée par M. Roger Hotermans)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée, appelée aussi responsabilité civile familiale, peut être couverte par une police d'assurance auprès de la plupart des compagnies d'assurances.

Il existe donc une offre très large, et le coût d'une telle police est à la portée de tous les ménages, puisque la prime varie de ± 800 à $\pm 3\,000$ francs/an. En cas de généralisation de la couverture à tous les habitants du pays, il est même possible que le coût des primes puisse encore être réduit.

A ce jour, le législateur n'a pas rendu obligatoire la souscription d'une telle police, mais l'arrêté royal du 12 janvier 1984 (*Moniteur belge* du 31 janvier 1984) détermine les conditions minimales de garantie de telles polices.

Il s'agit là d'une protection minimale émanant des pouvoirs publics.

Or la responsabilité civile des ménages, telle que définie par les articles 1382 à 1386bis du Code Civil,

(*) Deuxième session de la 49e législature.

tot 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek, geldt voor een steeds breder wordende waaier van situaties en er zijn ook steeds grotere bedragen mee gemoeid. Als gezinnen niet tegen die risico's verzekerd zijn, raken zij dan ook meestal in zware financiële moeilijkheden ingeval ze voor bepaalde schade burgerrechtelijk aansprakelijk worden gesteld.

Dat kan bijvoorbeeld in volgende gevallen : schade die volwassen dan wel jeugdige voetgangers of fietsers in het wegverkeer veroorzaken en waarbij andere weggebruikers gewond raken of zelfs overlijden, schade door huisdieren aan personen of goederen toegebracht, schade veroorzaakt door de gedeeltelijke instorting van gebouwen, ...

Vaak zijn het de minder gegoede gezinnen die van deze nochtans geringe uitgave afzien, of mensen die weinig zorgvuldig met hun gezinsbudget omspringen dan wel zich niet van de omvang van hun eventuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid bewust zijn en bijgevolg niet de voorzorgsmaatregelen nemen om zich aldus te beschermen. Op die manier worden vooral de minst gegoeden financieel getroffen. Ook heeft een dergelijke situatie dramatische gevolgen voor het slachtoffer, dat te maken krijgt met de insolventie van degene die voor de schade aansprakelijk is.

Hoewel wij ervoor te vinden zijn dat de burgers zelf verantwoordelijkheid dragen, moeten we noodgedwongen constateren dat niet iedereen een dergelijke verzekering afsluit, ook al blijkt uit dit betoog hoe onontbeerlijk ze is. Het lijkt ons dan ook aangezien dat de wetgever ze verplicht stelt, zoals hij eerder maatregelen heeft genomen ter bestrijding van de overmatige schuldenlast van de gezinnen (hoewel de overheid ter zake jammer genoeg niet zelf het goede voorbeeld geeft).

Dit voorstel voert voor alle meerderjarigen met hoofdverblijf in België de verplichting in voor zichzelf en voor de minderjarigen te hunnen laste een verzekering af te sluiten die beantwoordt aan de voorschriften van het koninklijk besluit van 12 januari 1984.

Wie verplichting zegt, zegt meteen ook sanctie : wie niet verzekerd is zal weliswaar al voldoende worden gestraft als hij voor de aangerichte schade moet opdraaien, maar als een wet een verplichting oplegt, moet diezelfde wet ook sancties bevatten die preventieve controle op het bestaan van de verzekeringspolissen mogelijk maken. Daarom stelt dit voorstel een aantal strafrechtelijke bepalingen in uitzicht, hoewel het natuurlijk onze vurigste wens is dat ze niet zullen moeten worden toegepast.

Tot slot dient erop te worden gewezen dat deze regeling een verplichte verzekering instelt die uitdrukkelijk de bescherming van de burgers tot doel en tot gevolg heeft. Het is dus niet de bedoeling de begroting van de sociale zekerheid te ontlasten, zoals indertijd het geval was met de invoering bij de begro-

couver un domaine d'une étendue sans cesse grandissante, mettant en cause des montants de plus en plus importants, de telle sorte que l'engagement de sa responsabilité civile est de nature à plonger la plupart des ménages dans de sérieuses difficultés financières, s'ils ne sont pas couverts par une telle assurance.

Il en est, à titre d'exemple, ainsi dans les cas suivants : dommages causés dans la circulation routière par des adultes ou enfants piétons ou cyclistes entraînant des blessures ou même la mort d'autres usagers de la route, dommages causés par les animaux domestiques à des personnes ou des biens, dommages causés par les chutes de parties d'immeubles,...

Bien souvent, ce sont les ménages les plus défavorisés qui renoncent à la dépense pourtant minime, ou encore des personnes peu méticuleuses dans la gestion de leur budget familial, ou encore des personnes qui ignorent l'ampleur de leur responsabilité civile potentielle, qui s'abstiennent de prendre la précaution de se couvrir de la sorte. Les conséquences financières frappent ainsi les plus démunis, et provoquent également des drames par répercussion chez la victime qui se trouve face à un responsable insolvable.

Bien que nous soyons favorables à la responsabilité des citoyens, il faut bien se rendre à l'évidence et constater qu'une police de ce type, dont je démontre ici l'impérieuse nécessité, n'est pas contractée par tous, et il me semble donc utile que le législateur l'impose, tout comme il a précédemment pris des mesures de lutte contre le surendettement des ménages (sans que les pouvoirs publics ne donnent l'exemple dans ce dernier cas, malheureusement).

La présente proposition instaure donc l'obligation dans le chef de toutes les personnes majeures dont la résidence principale se trouve en territoire belge, de se couvrir elles-mêmes ainsi que les personnes mineures sous leur garde par une police d'assurance répondant au prescrit de l'arrêté royal du 12 janvier 1984.

Qui dit obligation dit sanction : certes, la sanction de la non-assurance est déjà suffisamment lourde en cas de sinistre, mais une loi imposant une obligation doit nécessairement prévoir des sanctions qui permettent un contrôle préventif de l'existence des polices d'assurance : c'est à ce titre que je prévois des dispositions pénales dont mon vœu le plus cher est évidemment qu'elles ne doivent pas être appliquées.

Enfin, il me semble qu'il s'agit ici d'une assurance obligatoire qui a réellement pour but et pour effet de protéger les citoyens et non de décharger le budget de la sécurité sociale, comme ce fut le cas de la responsabilité objective instaurée par la loi budgétaire (sic) du 30 mars 1994 en faveur des piétons et cyclistes,

tingswet (sic) van 30 maart 1994 van een objectieve aansprakelijkheid ten gunste van de voetgangers en de fietsers. Dat belet niet dat dit voorstel natuurlijk ook gunstige gevolgen voor de sociale zekerheid zal hebben.

encore que ma proposition ait évidemment aussi des effets bénéfiques pour la sécurité sociale.

R. HOTERMANS

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Dit artikel regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder « burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven » de aansprakelijkheid krachtens de artikelen 1382 tot en met 1386*bis* van het Burgerlijk Wetboek en soortgelijke bepalingen van buitenlands recht.

Art. 3

Iedere meerderjarige die zijn hoofdverblijf in België heeft, is verplicht een verzekering af te sluiten die hem dekking biedt voor de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot zijn privé-leven en aan de hieronder genoemde minimumvoorwaarden voldoet.

Art. 4

Het contract alsmede het bewijs dat de premies werden betaald moeten kunnen worden overgelegd telkens wanneer een overheidsambtenaar daarom verzoekt.

A. Het verzekeringscontract dat in België is gesloten (of als dusdanig wordt beschouwd) tot dekking van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst met betrekking tot het privé-leven, verleent aan de verzekerden een dekking die ten minste aan de bij dit artikel vastgelegde minimum-garantievoorwaarden voldoet.

Het verzekeringscontract dat op bijkomende of aanvullende wijze dezelfde risico's dekt, moet aan de verzekerde een dekking verlenen die ten minste gelijk is aan de overeenkomstig deze wet te verlenen dekking.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Pour l'application de la présente loi, on entend par « responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée » la responsabilité résultant des articles 1382 à 1386*bis* du Code Civil et de dispositions analogues de droit étranger.

Art. 3

Toute personne majeure ayant sa résidence principale en Belgique est tenue de contracter une assurance couvrant la responsabilité civile extra-contractuelle relative à sa vie privée et satisfaisant aux conditions minimales reprises ci-après.

Art. 4

Le contrat doit pouvoir être présenté à toute demande émanant d'agents de l'autorité publique, tout comme la preuve du paiement des primes.

A. Le contrat d'assurances souscrit ou considéré comme souscrit en Belgique en couverture de la responsabilité civile extra-contractuelle relative à la vie privée couvre les assurés au moins conformément aux conditions minimales de garanties déterminées par le présent article.

Le contrat d'assurances qui couvre les mêmes risques à titre complémentaire ou accessoire doit offrir à l'assuré une garantie au moins égale à celle qui doit être fournie conformément à la présente loi.

B. Als verzekerden moeten worden beschouwd :

1° de verzekeringnemer en zijn samenwonende echtgenoot, voor zover de verzekeringnemer zijn hoofdverblijf in België heeft;

2° alle bij de verzekeringnemer inwonende personen, met inbegrip van de studenten die om studieredenen buiten het hoofdverblijf van de verzekeringnemer verblijven;

3° het huispersoneel en de gezinshulpen wanneer zij handelen in dienst van de verzekeringnemer;

4° al wie, buiten enige beroepswerkzaamheid, kosteloos of bezoldigd op de met de verzekeringnemer samenwonende kinderen past of de aan de verzekeringnemer toebehorende dieren bewaakt, telkens als zijn aansprakelijkheid in het geding komt.

C. De in artikel 3 bedoelde dekking geldt voor alle landen van Europa en die welke aan de Middellandse Zee grenzen.

D. De dekking bedoeld bij artikel 3 voor de schade voortvloeiend uit lichamelijke letsels kan worden beperkt tot 500 000 000 frank per schadegeval. Wat de stoffelijke schade betreft, kan zij worden beperkt tot 25 000 000 frank per schadegeval.

Het herstel van de stoffelijke schade is beperkt tot het bedrag dat 5 000 frank overschrijdt. Deze vrijstelling is niet afkoopbaar noch verzekeraar.

Voormelde bedragen worden gekoppeld aan de evolutie van het indexcijfer der consumptieprijzen, met als basisindexcijfer het indexcijfer dat geldt tijdens de maand die voorafgaat aan de bekendmaking van deze wet.

E. Van de dekking kunnen worden uitgesloten :

1° de schade voortvloeiend uit de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst die onderworpen is aan een andere verzekering. Niettemin is deze uitsluiting niet van toepassing op de schade, veroorzaakt door verzekerden die, buiten medeweten van hun ouders, van de personen onder wier hoede ze staan en van de houder van het voertuig, een motor- of spoorvoertuig besturen vooraleer zij daartoe de wettelijk vereiste leeftijd bereikt hebben;

2° de schade veroorzaakt aan de personen bedoeld bij artikel 4, B, 1° en 2°, zelfs indien hun aansprakelijkheid niet in het geding komt;

3° de stoffelijke schade veroorzaakt aan de personen bedoeld bij artikel 4, B, 3°, zelfs indien hun aansprakelijkheid niet in het geding komt;

4° de schade voortvloeiend uit de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst die leiders, aangestelden of organisatoren van jeugd- of gelijkgestelde bewegingen dragen voor de daden van personen voor wie ze moeten instaan;

5° de schade die rechtstreeks of onrechtstreeks het gevolg is van een wijziging van de atoomkern, van de radioactiviteit en van de voortbrenging van ioniserende stralingen;

B. Doivent être considérés comme assurés :

1° le preneur d'assurance et son conjoint cohabitant, pour autant que le preneur d'assurance ait sa résidence principale en Belgique;

2° toutes les personnes vivant au foyer du preneur d'assurance y compris les étudiants, qui pour les besoins de leurs études, logent en dehors de la résidence principale du preneur d'assurance;

3° le personnel domestique et les aides familiales lorsqu'ils sont au service du preneur d'assurance;

4° tous ceux qui, en dehors de toute activité professionnelle, sont chargés gratuitement ou non de la garde des enfants du preneur d'assurance et de la surveillance des animaux appartenant au preneur d'assurance, dès lors que leur responsabilité peut être engagée.

C. La garantie visée à l'article 3, s'étend à tous les pays d'Europe et à ceux bordant la Méditerranée.

D. La garantie visée à l'article 3 pour les dommages résultant des lésions corporelles peut être limitée à la somme de 500 000 000 de francs par fait dommageable. En ce qui concerne les dégâts matériels, elle peut être limitée à la somme de 25 000 000 de francs par fait dommageable.

La réparation des dégâts matériels est limitée au montant excédant la somme de 5 000 francs. Cette franchise n'est ni rachetable, ni assurable.

Ces montants sont liés à l'indice des prix à la consommation, l'indice de base étant celui établi au cours du mois précédant celui de la publication de la présente loi.

E. Peuvent être exclus de la garantie :

1° les dommages découlant de la responsabilité civile extra-contractuelle soumise à une autre assurance. Toutefois, cette exclusion ne vise pas les dommages causés par des assurés qui conduisent un véhicule automoteur ou à rails sans avoir l'âge légalement requis pour ce faire, à l'insu de leurs parents, des personnes qui les ont sous leur garde et du détenteur du véhicule;

2° les dommages causés aux personnes visées à l'article 4, B, 1° et 2°, même si leur responsabilité n'est pas engagée;

3° les dommages matériels causés aux personnes visées par l'article 4, B, 3°, même si leur responsabilité n'est pas engagée;

4° les dommages découlant de la responsabilité civile extra-contractuelle des dirigeants, préposés ou organisateurs de mouvements de jeunesse ou mouvements assimilés qui sont causés par des personnes dont ils doivent répondre;

5° les dommages résultant directement ou indirectement de la modification du noyau atomique, de la radioactivité et de la production de radiations ionisantes;

6° de schade voortvloeiend uit de persoonlijke burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst van de verzekerde die de jaren van onderscheid heeft bereikt en die een schadegeval veroorzaakt voortvloeiend uit gevallen van grove schuld die op uitdrukkelijke en beperkende wijze in de algemene voorwaarden van het contract zijn bepaald;

7° de schade aan roerende of onroerende goederen of aan dieren die een verzekerde onder zijn bewaring heeft, onder voorbehoud van de toepassing van het 11° van dit artikel;

8° de schade veroorzaakt door het gebouw of door het gedeelte van het gebouw dat door de verzekeringnemer niet als hoofdverblijf wordt gebruikt, met uitzondering evenwel van het gebouw of het gedeelte van het gebouw dat de verzekerden die studeren als studieverblijf bewonen buiten het hoofdverblijf van de verzekeringnemer;

9° de schade veroorzaakt door tuinen met een oppervlakte van meer dan 1 ha, die al dan niet aan de verzekerde gebouwen grenzen;

10° de schade veroorzaakt door personen- of goederenliften;

11° de stoffelijke schade veroorzaakt door vuur, door een brand, door een ontploffing of door rook ingevolge vuur of een brand die ontstaat in of medegedeeld wordt door het gebouw waarvan de verzekerde eigenaar, huurder of bewoner is met uitzondering evenwel van de schade veroorzaakt in hotels of gelijksoortige logementshuizen die door de verzekerden werden betrokken tijdens een tijdelijk of toevallig verblijf, zowel om privé- als om beroepsredenen;

12° de schade veroorzaakt door de gebouwen ter gelegenheid van hun opbouw, wederopbouw of aanpassingswerken eraan;

13° de stoffelijke schade veroorzaakt door grondverschuivingen;

14° de schade veroorzaakt door het gebruik van zeilboten van meer dan 200 kg of motorboten die een verzekerde toebehoren of door hem gehuurd of gebruikt worden;

15° de schade veroorzaakt door het gebruik van luchtvaartuigen die een verzekerde toebehoren of door hem in huur genomen of gebruikt worden;

16° de schade veroorzaakt door het beoefenen van de jacht alsmede de wildschade;

17° de schade veroorzaakt door de rijpaarden waarvan een verzekerde eigenaar is en door andere dan huisdieren.

Art. 5

Zonder afbreuk te doen aan de wettelijke of contractuele beschikkingen betreffende de duur der contracten en de omvang van de dekking, neemt de verzekeringsonderneming alle nodige maatregelen teneinde de minimumgarantievoorwaarden, bedoeld bij deze wet, in de lopende verzekeringscontracten op

6° les dommages découlant de la responsabilité civile personnelle extra-contractuelle de l'assuré ayant atteint l'âge de discernement, auteur d'un sinistre résultant de fautes lourdes déterminées expressément et limitativement aux conditions générales du contrat;

7° les dommages causés aux biens meubles et immeubles et aux animaux qu'un assuré a sous sa garde sous réserve de l'application du 11° du présent article;

8° les dommages causés par le bâtiment ou la partie du bâtiment qui ne sont pas occupés par le preneur d'assurance à titre de résidence principale, à l'exception toutefois du bâtiment ou partie du bâtiment que les élèves assurés occupent dans le cadre de leurs études en dehors de la résidence principale du preneur d'assurance;

9° les dommages causés par les jardins d'une superficie supérieure à 1 ha, qui sont attenants ou non aux bâtiments assurés;

10° les dommages causés par les ascenseurs et les monte-charges;

11° les dommages matériels causés par le feu, par un incendie, une explosion ou une fumée consécutive à un feu ou à un incendie prenant naissance dans ou communiqué par le bâtiment dont l'assuré est propriétaire, locataire ou occupant, à l'exception toutefois du dommage survenant lors d'un séjour temporaire ou occasionnel, à titre privé ou professionnel de l'assuré dans un hôtel ou logement similaire;

12° les dommages causés par les bâtiments à l'occasion de leur construction, reconstruction ou transformation;

13° les dommages matériels causés par les mouvements de terrain;

14° les dommages causés par l'emploi de bateaux à voile de plus de 200 kg ou de bateaux à moteur qui sont soit la propriété d'un assuré, soit loués ou utilisés par lui;

15° les dommages causés par l'emploi de véhicules aériens qui sont la propriété d'un assuré ou qui sont loués ou utilisés par lui;

16° les dommages causés par la pratique de la chasse de même que les dommages causés par le gibier;

17° les dommages causés par les chevaux de selle dont un assuré est propriétaire et par les animaux non domestiques;

Art. 5

Sans préjudice des dispositions légales ou contractuelles, relatives à la durée des contrats et à l'étendue de la couverture, l'assureur prend toutes dispositions nécessaires afin d'intégrer les garanties minimales visées par la présente loi dans les contrats d'assurance en cours, soit lors de la première modifi-

te nemen, hetzij bij de eerste wijziging van de dekking, hetzij bij de verlenging van het contract.

STRAFBEPALINGEN

Art. 6

Overtredingen van het bepaalde in de artikelen 3 en 4 worden gestraft met gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen en met geldboete van 10 tot 25 frank of met een van die straffen alleen.

Art. 7

Zonder afbreuk te doen aan de taken die de officieren van gerechtelijke politie toekomen, zijn de ambtenaren en beampten van de overheid die bevoegd zijn om toe te zien op de tenuitvoerlegging van de wetgeving en van de verordeningen op het wegverkeer, alsmede degenen die daartoe zijn aangesteld door de minister die bevoegd is voor Economische Zaken, gemachtigd de overtredingen van de bepalingen van deze wet op te sporen en vast te stellen.

Art. 8

De bepalingen van boek I van het Strafwetboek zijn van toepassing op de bij deze wet bepaalde overtredingen.

26 oktober 1995

cation de la couverture, soit lors de la reconduction du contrat.

DISPOSITIONS PENALES

Art. 6

Les infractions aux articles 3 et 4 sont punies d'un emprisonnement de 1 à 7 jours et d'une amende de 10 à 25 francs ou d'une de ces peines seulement.

Art. 7

Sans préjudice des devoirs incombant aux officiers de police judiciaire, sont qualifiés pour rechercher et constater les infractions aux dispositions de la présente loi, les fonctionnaires et agents de l'autorité publique délégués pour surveiller l'exécution de la législation et des règlements sur la police du roulage, ainsi que ceux qui sont commissionnés à cet effet par le ministre qui a les Affaires économiques dans ses attributions.

Art. 8

Les dispositions du Livre Ier du Code pénal sont applicables aux infractions prévues par la présente loi.

26 octobre 1995

R. HOTERMANS